

Myndigheten för
samhällsskydd
och beredskap

Det svenska arbetet inom CBRNE/farliga ämnen

Årsrapport 2020

Rapport för det svenska arbetet inom CBRNE/farliga ämnen 2020

© Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB)
Enhet: Enheten för geodata och samhällets robusthet

Foto omslag: Johan Eklund

Publ nr: MSB1830 - september 2021
ISBN: 978-91-7927-182-4

Förord

Den aktörsgemensamma CBRNE-strategin togs fram för att lyfta detta breda område där förmågan måste vara hög, samt att inriktning och prioritering måste vara tydlig. CBRNE-området innefattar verksamhet inom skadliga kemikalier, allvarliga smittämnen, radioaktiva ämnen, nukleära ämnen och explosiva ämnen och omfattar aktörer från lokal, regional och central nivå, liksom frivilligorganisationer och privata aktörer. CBRNE strategin inriktar arbetet genom 4 mål med tillhörande delmål, nio prioriterade områden, samt förslag till processer.

Med denna rapport vill vi bidra till att uppnå ett av delmålen i strategin som handlar om att det ska finnas möjlighet för aktörer på alla nivåer att ha en överblick över hur det svenska arbetet inom CBRNE utvecklas. Rapporten har inte som ambition att vara heltäckande utan sammanfattar det som aktörerna själva har rapporterat in till oss om hur de under året arbetat med CBRNE.

2021 kommer att bli ett viktigt år i och med att vi beslutat att revidera den aktörsgemensamma CBRNE strategin. Arbetet har påbörjats och kommer ta fart till hösten. Målet är att genom revidering och genomförande av den aktörsgemensamma CBRNE-strategin stärka förutsättningarna för utveckling av svenska aktörers CBRNE-förmåga i hela hotskalan och för alla nivåer lokalt, regionalt, nationellt samt i de internationella arbeten som Sverige deltar i på området. Vidare ska strategin öka effekten i systemet genom tydliga strukturer kring det aktörsgemensamma arbetet, tydliggöra förväntningar på aktörerna, utveckla stöd för aktörerna att nå strategins mål, samt verka för att det skapas en tydlig aktörsgemensam strategisk nivå för det gemensamma CBRNE-arbetet med mandat att prioritera och fatta beslut.

Åsa Kyrk Gere
Chef enheten för geodata och samhällets robusthet,
Avdelningen för krisberedskap och civilt försvar

3 juni, 2021

Innehåll

1	SAMMANFATTNING.....	5
2	INLEDNING	6
2.1	Årsrapporten	6
3	ARBETE INOM DEN AKTÖRSGEMENSAMMA CBRNE-STRATEGIN	7
3.1	Informations- och utbildningsmaterial till stöd för arbetet med strategin.....	7
3.2	Aktörsgemensam arbetsgrupp.....	7
3.3	Aktörsgemensamma möten	8
3.4	RSF möte (Regional Samordnings-funktion)	9
3.5	Prioriterade områden	9
3.5.1	Katastrofmedicin	10
3.5.2	Bedömning av skyddsnivå.....	10
3.5.3	Samverkan.....	11
3.5.4	Krav på operativ CBRNE-förmåga	13
3.5.5	Det kända okända	14
3.4.6	Viktigt meddelande till allmänheten (VMA) och utomhusalarmering.....	15
3.5.7	Analys av mikroorganismer	15
3.5.8	Gränskontroll av farliga ämnen	16
3.5.9	Experter och nyckelfunktioner	17
3.6	Samverkan nationellt och internationellt.....	17
3.6.1	Samverkansområdet farliga ämnen, SOFÄ.....	17
3.6.2	CBRNE-dagarna	17
3.6.3	EU action plan on CBRN	18
3.6.4	RescEU	18
3.6.5	Östersjöregionen	19
3.6.6	Norden	19
4	INFORMATION FRÅN AKTÖRERNAS CBRNE-ARBETE.....	20
4.1	Lagstiftning som är ny eller reviderad	20
4.2	Pågående regeringsuppdrag	23
4.2.1	Centrala myndigheter.....	23
4.2.2	Länsstyrelser.....	24
4.3	Övriga pågående projekt eller andra arbeten inom CBRNE-området 26	
4.3.1	Centrala myndigheter.....	26
4.3.2	Länsstyrelser.....	36
4.3.3	Regioner.....	40

1 Sammanfattning

Denna rapport utgör en överblick av hur det svenska CBRNE-arbetet utvecklades under 2020. Arbetet inom CBRNE-området har precis som föregående år genomförts på många plan, men till den skillnad att i stort sett samtliga berörda aktörer i olika grad fått hantera den pågående pandemin, vilket har medfört att ett antal pågående arbeten och planerade projekt inte har kunnat genomföras.

Sammanställningen visar på att förra årets arbete framför allt fokuserade på krishantering kopplat till covid-19, men trots detta har ändå arbete inom CBRNE-området kunnat genomföras. Det är viktigt att poängtera att rapporten enbart belyser en del av arbetet som pågått uti landet under det gångna året, den verksamhet som MSB känner till och utifrån de svar som aktörerna lämnat i enkätfrågorna.

En viktig mötesplats för att diskutera CBRNE-frågor är de aktörsgemensamma CBRNE-mötena som vanligtvis hålls två gånger per år, vars mål är att fungera som motorn i arbetet med att förvalta CBRNE-strategin och ge möjlighet till informationsutbyte och diskussion kring aktuella CBRNE-frågor. I början av 2020 arrangerades ett första möte på Näringslivets hus i Stockholm med ca 90 deltagare från flertalet myndigheter, länsstyrelser, regioner och privata aktörer. Det andra inplanerade tillfället fick tyvärr ställas in på grund av den pågående pandemin.

Det var även tänkt att den årliga konferensen ”CBRNE-dagarna” skulle genomföras i november 2020, en mötesplats för informationsdelning och samverkan. Men på grund av den pågående pandemin har eventet flyttats fram till 2021.

Inom de nio prioriterade områdena har arbetet fortsatt med att genomföra de förslag på åtgärder som identifierades men kommit olika långt, vilket bland annat beror att arbetet startade vid olika tidpunkter.

Syftet med strategin är att skapa en gemensam grund och en inriktning för det svenska CBRNE-arbetet och ge möjligheter till att systematiskt kunna identifiera behov av förbättringar för samverkan och gemensam planering. Ett område som har identifierats och som framöver kommer att få inverkan på strategin och CBRNE-arbetet är kopplat till civilt försvar och totalförsvar. För att stärka förmågan, är det viktigt med samordning och inriktning och här spelar CBRNE-strategin en viktig roll. Under 2020 tog MSB därför initiativ till en förstudie för att ta fram förslag på hur ett framtida arbete kopplat till CBRNE-strategin kan bedrivas. Arbetet med förstudien slutfördes i januari 2021.

Sammantaget bedömer MSB att arbetet inom CBRNE under året har resulterat i en ökad kunskap och samsyn inom området, framför allt kopplat till den pågående pandemin.

2 Inledning

Den aktörsgemensamma CBRNE-strategin riktar sig till alla svenska aktörer som är verksamma inom eller är berörda av CBRNE¹ (kommuner, länsstyrelser, landsting och regioner, myndigheter, Regeringskansliet, frivilligorganisationer, intresseorganisationer och privata aktörer). Syftet med strategin är att skapa en gemensam grund och inriktning för det svenska CBRNE-arbetet där alla aktörer har ett gemensamt ansvar att finna sina roller och börja verka för att de beskrivna målen ska bli verklighet.

Den aktörsgemensamma CBRNE-strategin färdigställdes 2016 och har sedan dess utgjort ett viktigt inriktande dokument för arbete med CBRNE-frågor för svenska aktörer på nationell, regional och lokal nivå. Strategin omfattar fyra mål med tillhörande delmål, nio prioriterade områden samt förslag på processer. För att underlätta genomförandet innehåller strategin även vägledningar för hur aktörer tillsammans med andra kan arbeta för att nå målen. För fem av de nio prioriterade områdena har behovsanalyser tagits fram, medan övriga områden har omhändertagits på andra sätt, som exempelvis genom redan pågående arbeten eller andra planerade projekt. Arbetet inom de nio prioriterade områdena har också nått olika långt, vilket bland annat beror på när arbetet startade och hur omfattande respektive område är.

MSB är förvaltare av den aktörsgemensamma CBRNE-strategin. I detta arbete ingår bland annat:

- Planera och genomföra aktörsgemensamma CBRNE-möten
- Ta fram en årlig rapport för det arbete som genomförts inom CBRNE i Sverige (denna rapport)
- Förvalta en webbplats (msb.se/GBRNE)
- Vid behov initiera revideringsarbete av CBRNE-strategin

Denna rapport sammanfattar framförallt det aktörsgemensamma CBRNE arbetet men går inte in i detalj på vad som händer inom varje ”bokstav”.

2.1 Årsrapporten

Den årliga rapporten syftar till att sammanfatta arbetet som skett inom ramen för CBRNE-strategin och delge information som kan vara till nytta för olika aktörer i det dagliga arbetet. Den ger också för aktörerna möjlighet att bidra med information om övriga projekt och arbeten inom CBRNE-området.

---

¹ CBRNE är den internationella förkortningen för Chemical, Biological, Radiological, Nuclear and Explosive och används vid beskrivning av verksamhet inom området skadliga kemikalier, allvarliga smittämnen, radioaktiva ämnen, nukleära ämnen och explosiva ämnen.

3 Arbete inom den aktörsgemensamma CBRNE-strategin

3.1 Informations- och utbildningsmaterial till stöd för arbetet med strategin

På www.msb.se/cbrne finns det mer information om MSB:s samlade arbete inom CBRNE. Där presenteras olika aktiviteter som MSB anordnar för att samordna arbetet nationellt (till exempel aktörsgemensamma möten och CBRNE-dagarna), men det finns även mera ingående sidor som beskriver och ger stöd för:

- CBRNE strategi
- Beredskap för radiologiska och nukleära olyckor
- Oljeskadeskydd

Det samlade materialet som finns kan användas och anpassas efter aktörernas egna önskemål på lokal, regional eller nationell nivå. Där finns också en film som berättar om strategins mål, prioriterade områden och hur arbetet med strategin bedrivs hos flera aktörer.

3.2 Aktörsgemensam arbetsgrupp

Som stöd till MSB och för arbetet med förvaltningen av CBRNE-strategin och annat arbete inom strategins område finns en aktörsgemensam arbetsgrupp som består av representanter från både lokal, regional och nationell nivå.

Vanligtvis träffas gruppen två gånger per år men under 2020 har inga möten kunnat genomföras på grund av den pågående pandemin.

Gruppen har representation från följande aktörer:

- Folkhälsomyndigheten
- Försvarsmakten (FM) -SkyddC
- Katastrofmedicinskt Centrum, KMC Linköping
- Kommun, miljöförvaltning
- Kommun, räddningstjänst (vakant)
- Kommun, säkerhetsstrateg

- Livsmedelsverket
- Länsstyrelsen, Västerbotten
- Länsstyrelsen, Västra Götaland
- MSB, CBRNE-samordningen
- Polisen
- Region Västernorrland
- Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI)

3.3 Aktörsgemensamma möten

En viktig mötesplats för att diskutera CBRNE-frågor är de aktörsgemensamma CBRNE-mötena som vanligtvis hålls två gånger per år. Mötena fungerar som motorn i arbetet med att förvalta CBRNE-strategin och ger möjlighet till informationsutbyte och diskussion kring aktuella CBRNE-frågor. De fungerar även som en länk mellan arbeten i olika samverkansfora och mellan olika nivåer. I början på 2020 arrangerades ett första möte med ca 90 deltagare, men det andra tillfället fick ställas in på grund av den pågående pandemin.

Den 22–23 januari hölls det första mötet på Näringslivets hus i Stockholm. På programmet fanns:

- EU och internationellt arbete CBRNE
- MSB vägledning - Den robusta sjukhusbyggnaden
- Kan era kemikalier användas för terrorattacker? - Vägledning om kemikalier i terrorism och annan allvarlig brottslighet
- Beredskap för omhändertagande av patienter med smittsamma allvarliga sjukdomar
- IHR – Internationella hälsoreglementet – hantering av gränsöverskridande hälsohot och vikten av riskkommunikation
- Nationellt arbete för att stärka konventionen mot biologiska vapen och toxiner – vad gör Sverige?
- CBRN-kompani – resurs – förmåga – möjlighet
- Det aktuella området ”Dricksvatten”
- Förstudie – revidering av den aktörsgemensamma CBRNE-strategin?
- ResceEU – CBRNE ett prioriterat område
- Nordiskt samarbete förstärkningsresurser CBRNE

- B-samverkan
- Utvecklad nationell förmåga vid CBRNE-händelser

Program och presentationer finns på MBS:s hemsida, www.msb.se/cbrne.

3.4 RSF möte (Regional Samordningsfunktion)

Regional samordningsfunktion (RSF) är ett exempel på ett koncept som kan användas för att underlätta CBRNE-samverkan i ett län. RSF-konceptet bygger på redan existerande samverkansstrukturer och syftar till att skapa möjligheter för främst räddningstjänst, polis, sjukvård och länsstyrelse att samverka kring operativa frågor, övning och utbildning.

Den 23 november 2020 ordnades Nationellt RSF-seminarium i form av ett webinarium. Det var ca 60 personer från olika organisationer som deltog.

Programmet för detta första möte var:

- Aktörsgemensam CBRNE-strategi
- Nya filmer åtgärdskalendern
- Hur jobbar man med samverkansutbildning/övning i CBRNE i Västra Götaland
- MSB Förstärkningsresurser i CBRNE + Nusar
- Nya instrument RN
- Webb-kurs strålning
- Hur jobbar man med samverkansutbildning/övning i CBRNE i Halland
- Ny app farliga ämnen
- Räddningstjänst under höjd beredskap
- Samverkansutbildning CBRNE för blåljuspersonal (ORM-konceptet)

3.5 Prioriterade områden

Inom ramen för strategiarbetet togs under 2014–2015 nio prioriterade områden fram, där det identifierades ett behov av att ta fram områden som det krävdes särskilda satsningar för och mot vilka aktörerna kan kraftsamla sitt arbete.

Ett prioriterat område definieras som *ett avgränsat område där det har identifierats ett behov av att öka eller bevara den nationella förmågan och där det inte bedöms komma att tillgodoses genom befintliga satsningar eller genom ordinarie CBRNE-arbete.*

Under drygt fem år har berörda aktörer arbetat i olika grad med de nio prioriterade områdena. Under 2020 initierade MSB en förstudie² för att skapa en bild av hur arbetet med att åtgärda de brister som de prioriterade områdena lyfte fram har fortlöpt, likväl att följa upp de åtgärder som identifierades i genomförda behovsanalyser eller där behov har kommit fram genom andra projekt eller arbeten. I förstudien finns en mer omfattande beskrivning av hur berörda aktörer har arbetat med de prioriterade områdena under åren 2016–2020, och i nedanstående avsnitt följer en redovisning av det arbete som svarande aktörer har genomfört under det senaste året kopplat till de nio prioriterade områdena.

3.5.1 Katastrofmedicin

Livsmedelsverket har genomfört en avyttring av personlig skyddsutrustning till kommunerna via Länsstyrelsen Uppsala. Kontinuitetsplanering för Livsmedelsverkets personal, förbrukningsvaror och personlig skyddsutrustning.

Länsstyrelsen Norrbotten uppger att områdena katastrofmedicin, samverkan och analys av mikroorganismer planerades som delaktiviteter under TFÖ ÖA3 Norr. Tyvärr ställdes övningen in pga. rådande omständigheter. Delar planeras att genomföras vid senare tillfälle.

Totalförsvarets forskningsinstitut deltar i projektet ”Omhändertagande av kemiskt skadade inom sjukvården” på uppdrag av Socialstyrelsen och som har en tydlig koppling till området Katastrofmedicin. Det övergripande syftet med projektet är att uppnå effektivare och säkrare insatser inom akutsjukvården vid misstänkta C-händelser. Detta uppnås genom utbildningsinsatser inom områdena symtomtolkning, triage vid akutmottagning, personsanering i saneringsanläggning, akut medicinskt omhändertagande samt skydd av vårdpersonal. Projektet är en fortsättning på projektet ”C-sjukvårdsnoden - en nationell nod för multiprofessionella skadereducerande insatser vid C-händelse”.

Västra Götalandsregionen uppger att regionen genomför regelbundna utbildningar inom katastrofmedicinska området genom att utbilda adekvat personal om CBRNE, i syfte att öka medvetenheten om ämnesområdet, hotbilder, aktuella händelser, sjukvårdens roll/ ansvar från skadeplats via sanering, behandling och vård. Därigenom följer regionen Socialstyrelsens styrdokument SOSFS 2013:22 Katastrofmedicin.

3.5.2 Bedömning av skyddsnivå

Strålsäkerhetsmyndigheten har publicerat rapporten ”Strålskyddsåtgärder vid radiologiska nödsituationer - Planeringsunderlag för händelser där platsen är okänd på förhand” (SSM2020-15), vilken innehåller riktlinjer för såväl strålskyddsåtgärder för allmänheten (dvs. vilken förmåga som behövs för att

---

² Analys av arbetet med Aktörsgemensam CBRNE-strategi 2016–2020 – Förslag till fortsatt arbete framåt, MSB 1691 – januari 2021.

hantera olika typer av händelser), som för skydd av arbetstagare vid radiologiska nödsituationer. Rapporten bidrar till de båda prioriterade områdena ”Bedömning av skyddsnivå” och ”Krav på operativ CBRNE-förmåga”.

Totalförsvarets forskningsinstitut bedriver verksamhet på bred front rörande bedömning av stråldos till människa. Verksamheten ger sammantaget information som behövs för bedömning av skyddsnivå.

Inom Tekniskt CBR-skydd genomförs utvärderingar av skyddsförmåga och prestanda hos CBRN-skyddsmateriel, både avseende personligt och kollektivt skydd såväl som saneringsmedel och saneringsmetoder, samt indikeringsutrustning och indikeringsstekniker. Kunskap om dessa faktorer är grundläggande för att kunna göra korrekta bedömningar och val av skyddsnivåer för olika situationer.

Västra Götalandsregionen uppger att arbetet med riskbedömning av B och framtagande skyddsnivåer har pågått under hela 2020 och väntas pågå under hela 2021 så länge som pandemin pågår. Regionen följer Arbetsmiljöverkets lagstiftning, villkor för undantag och AFS:ar. I samverkan med Smittskydd, Vårdhygien, arbetsgivare och fackliga representanter har lokala och regionala riskbedömningar genomförts och riktlinjer/rutiner tagits fram och implementerats genom utbildning och övning. Detta arbete har i sin tur aktualiserat frågan om riskbedömningar, skyddsnivåer, PPE från sjukvården prehospitat perspektiv gällande CR/N och E. Detta har bäring på nationella och regionala upphandlingar för skyddsdräkter och larmställ för ambulanssjukvården.

3.5.3 Samverkan

Livsmedelsverket genomför en operativ samverkan med andra statliga myndigheter, regioner och kommuner på grund av covid-19.

- Livsmedelsverket har lånat ut personal till Folkhälsomyndigheten (mikrobiolog, projektledare till RU ”Utökad testning Covid-19”), Akademiska sjukhuset (mikrobiolog, laboratorieanalyser covid-19) och SVA (laboratorieingenjör, avlastat SVA:s personal som arbetat med covid-19 analyser).
- Samverkan genom MSB för att säkerhetsställa personlig skyddsutrustning och förbrukningsvaror till laboratorierna för att kunna upprätthålla den samhällsviktiga verksamheten.
- Kunskapsstöd till branschen och företagen vid hantering av covid-19.
- Stöd till branschen och företagen för att säkra leveranserna av desinfektionsmedel och personlig skyddsutrustning.

Expertstöd till länsstyrelsen och kommunerna för att smittsäkra den offentliga kontrollen så att kontrollpersonal och personalen på kontrollobjektet inte smittar varandra.

Länsstyrelsen Gotland meddelar att de har arbetat med samverkan inom länet genom att bilda en grupp bestående av länsstyrelsen, räddningstjänsten, polisen och Försvarmakten. Länsstyrelsen är sammankallande och det första mötet genomfördes under 2020.

Länsstyrelsen Stockholm meddelar att de har utökat samverkan mellan sig och Uppsala och Gävleborgs kärnenergiberedskapshandläggare genom att implementera regelbundna handläggarmöten.

Länsstyrelsen Västerbotten uppger att en samverkansövning för operativ ledning (ambulans, polis, räddningstjänst) har genomförts i omgångar för länets blåljusaktörer utifrån modellen från katastrofmedicinskt centrum.

I Umeå hade polis, räddningstjänst och ambulans samverkan kring E-händelser.

Länsstyrelsen Östergötland uppger att de bedriver samverkan med Region Östergötland inom området smittskydd. Utveckling av länsstyrelsens förmåga att skapa en regional lägesbild under coronapandemin, utifrån hemställen från Regeringen och MSB. Under året har också länsstyrelsen tillsammans med andra regionala aktörer säkerställt tillgång på rätt utrustning och omfattning för vårdpersonal avseende hanteringen av covid-19.

MSB uppger att de har fortsatt arbeta med implementeringen av gemensamma grunder.

Den nationella gruppen för oljeskadeskydd (NSO) har genomfört nationell konferens för oljeskadeskydd 2020 som bland annat syftade till att öka samverkan och samordning inom området. Konferensen har en bred målgrupp och nådde ut till ovanligt många deltagare genom att konferensen genomfördes digitalt. Ca 150 personer från 85 organisationer medverkade. Genom att årligen samla aktörerna bidrar NSO till ökad samverkan, samordning och ett mer likriktat arbete runtom i landet, i både det förberedande, och i den operativa fasen. Presentationerna har filmats och finns tillgängliga på MSB:s sida för oljeskadeskydd.

Totalförsvarets forskningsinstitut bedriver inom FBD (Forum för Beredskapsdiagnostik) arbete i syfte att stärka den diagnostiska förmågan i Sverige. Exempel på aktiviteter är alternativ lab-plats, kritiska reagenser, samverkansstrukturer och rutiner för expertstöd. Årligen sker också övningar där skyddad kommunikation kopplat till analyskedjan i händelse av smittspridning övas i samverkan med FM och civila aktörer.

Kopplat till området Samverkan så deltar FOI även i flera samverkansforum, men särskilt kan nämnas NAF-ExpSec (Nationellt forum för sprängämnessäkerhet) som från och med september 2020 ersätter NAG-ExpSec och är ett forum som består av representanter från FOI, Fortifikationsverket, Försvarmakten, Försvarets materielverk, Jordbruksverket, Kustbevakningen, MSB, Polismyndigheten, Sveriges Kommuner och Regioner (SKR), Säpo, Trafikverket, Transportstyrelsen samt Tullverket. Forumets uppgift är bland annat att identifiera

behov av medvetandegörande åtgärder och utifrån det sprida kunskap och information till både myndigheter och andra berörda aktörer.

Västra Götalandsregionen samverkar på alla nivåer och i nätverk så mycket det går. Nytt är att regionerna har blivit mera öppna mot varandra när det gäller delning av information kopplat till covid-19 och kan dela med sig av erfarenheter i syfte att möta pandemins utmaningar. Samverkan har också påbörjats mellan och på storstadsnivå Stockholm, Göteborg och Malmö gällande riskbedömningar, skyddsnivåer och prehospitalomhändertagande vid CBRNE-händelser. I syfte att identifiera vilka gemensamma utvecklingsområden som finns och på vilket sätt man kan dra nytta av varandras erfarenheter gällande utbildning och övning.

3.5.4 Krav på operativ CBRNE-förmåga

Livsmedelsverket uppger att hanteringen av covid-19 har ställt ökade krav på kontinuitetsplaneringen och därigenom har Livsmedelsverket också påbörjat arbetet med att definiera en miniminivå för den samhällsviktiga verksamheten inklusive laborieverksamheten. Livsmedelsverket arbetar även långsiktigt med totalförsvarsplaneringen och CBRNE förmågan utgör en viktig del av denna.

MSB uppger att man har arbetat med projektet ”Utvecklad nationell förmåga vid CBRNE-händelser” som har målet att utveckla och stärka den nationella operativa förmågan vid CBRNE-händelser av oavsiktliga, naturliga och avsiktliga anledningar och därmed minska det identifierade gapet mellan risk och förmåga inom CBRNE nationellt. Projektet består av följande delar:

- Framtida nationell förmåga där man utreder hur förstärkningsresurserna angående avancerad indikering samt sanering bör utvecklas.
- Expertstöd (Reachback) där man utarbetat en expertstödsfunktion i samarbete med FOI.
- Utbildning och övning av nationella CBRNE resurser där arbetar med att ta fram en plan över utbildningar och övningar som det i dag finns ett behov av för nationell hantering av CBRNE händelser.

MSB har även producerat nya filmer till Åtgärdskalendern i form av åtgärdsbeskrivningar som underlag för aktörsgemensamma övningar/utbildningar samt en beskrivande film om kalendern.

Polismyndigheten har under 2020 avslutat ett arbete inom området ”Krav på operativ CBRNE-förmåga” där en analys av Polismyndighetens CBRNE-förmåga sammanställts i en rapport. Detta arbete ska ligga till grund för det fortsatta arbetet med att utveckla Polismyndighetens CBRNE-förmåga, som ska vara tillförlitlig och tillämpbar utmed hela konfliktskalan dvs. även under kris och krig.

Totalförsvarets forskningsinstitut genomför ringtester med kontinuerlig utvärdering och utveckling av analysmetodik för prover med misstänkt farligt innehåll, vilket utvecklar den nationella operativa förmågan.

Dispersion Engine (DE) är ett direkt bidrag till området Operativ förmåga. Den finns hos FM via SAAB och hos MSB sedan tidigare. Nu startar ett projekt för att FOI via området spridningsberäkningar ska agera beredskapslabb åt SSM och inom kort planeras det även för att FM via METOCC (Försvarmaktens meteorologiska och oceanografiska centrum) ska kunna använda DE. Den operationella förmågan är hög och kommer fortsätta förbättras.

Tullverket meddelar att arbetet inom området har fått stå tillbaka på grund av coronapandemin.

Västra Götalandsregionen menar att detta område också har aktualiserats av covid-19 samt planeringen av de nya beredskapszonerna för kärnkraftverket i Ringhals. Arbetet med ansvar/roller och krav på operativ CBRNE-förmåga är kontinuerligt kopplat till den dynamiska hotbilden.

3.5.5 Det kända okända

Livsmedelsverket leder ett myndighetsgemensamt projekt ”Nationellt expert- och analysstöd för förutsättningslös identifiering av hälsofaror i vatten vid kris och höjd beredskap” som pågår 2019–2021. Projektet finansieras av anslag 2:4 Krisberedskap. I projektet ingår också SVA, FOI, Polismyndigheten, Umeå universitet, vattenproducenter samt Svenskt Vatten. Projektet syftar till att utveckla och etablera en nationell förmåga att förutsättningslöst analysera olika typer av vatten med avseende på B och C agens. Det vill säga, att kunna besvara frågan ”finns det något hälsovådligt i det här vattnet, och i så fall vad?”. Det pågående arbetet rör både metodutveckling och fastställande av roller och ansvar i kommande förvaltning av förmågan.

Länsstyrelsen Södermanland uppger att de har lyft behovet av att vid samhällsplanering även följa utvecklingen av totalförsvarets eventuella behov (idag finns inga vägledningar) och MSB:s pågående arbete Säkerhet i offentlig miljö – Samhälls- och stadsplanering samt fysiskt skydd.

MSB uppger att under 2020 färdigställdes en 2 årig aktörsgemensam analys av svensk kärnenergi-beredskap med fokus på förmåga och brister. Denna analys inkluderar även övrig R-beredskap. Arbetet fortgår under 2021 med att ta fram en aktörsgemensam inriktning för kärnenergi-beredskapen med strategiska mål och normativ metod. Resultatet av R-analysen kommer överlämnas till de som arbetar med räddningstjänst och farliga ämnen på MSB.

Strålsäkerhetsmyndigheten genomför projektet ”Strålskyddskonsekvenser av kärnvpnexplosioner” för att utveckla SSM:s förmåga att beräkna strålskyddskonsekvenser av kärnvpninsatser på svenskt territorium eller i

Sveriges närområde. Projektet omfattar inte strålskyddsåtgärder för civil totalförsvarspersonal.

Totalförsvarets forskningsinstitut utformade under förra året ett kärnvapenscenario för räddningstjänst som kan användas i deras planering inför höjd beredskap. Motsvarande underlag gjordes även inom C-området.

3.4.6 Viktigt meddelande till allmänheten (VMA) och utomhusalarmering

Länsstyrelsen Halland tog för några år sedan tagit fram material för att öka kunskapen om VMA bland allmänheten. Materialet sprids i samband med test av VMA via Länsstyrelsens webb och andra kanaler. Även kommunerna i länet sprider information om VMA.

Länsstyrelsen Södermanland uppger att i samband med de kvartalsprov som genomförs går länsstyrelsen ut med information om att det ska ske och vad det innebär i de informationskanaler som länsstyrelsen använder sig av.

MSB uppger att under 2020 så började MSB arbetet med att stödja Halland, Kalmar och Uppsala i planeringen för utbyggnad av varningssystemen, både inomhus- och utomhusvarning i de nya utökade beredskapszonerna runt kärnkraftverken. Det jobbet fortsätter nu under 2021 med upphandlingar av varningsmottagare och ljudsändare för utomhusvarning. Under första halvåret 2022 så ska varningsmottagare för inomhusvarning delas ut till samtliga fastigheter inom en radie om 25 km från kärnkraftverket och samtidigt så kommer fler ljudsändare att sättas upp inom samma område.

3.5.7 Analys av mikroorganismer

Folkhälsomyndigheten har i stort deltagit i projektet ”Förstärkning och totalförsvarsanpassning av beredskapsdiagnostik för att kunna verka under störda förhållanden och i samverkan mellan civila och militära aktörer under höjd beredskap 2019–2021”. Syftet är att stärka förmågan att bistå Försvarmakten med prioriterade mikrobiologiska analyser och öka robustheten vid kris och höjd beredskap. I övrigt har myndigheten rent operativt varit involverad i en rad frågeställningar relaterade till covid-19 som berör ett par av de prioriterade områdena.

Livsmedelsverket uppger att analys av mikroorganismer utförs vid Livsmedelsverket i olika sammanhang, som utbrottsutredningar och kartläggningar. De flesta mikrobiologiska analyserna i vatten och mat görs på kommunala och privata laboratorier. Livsmedelsverket har därför en roll när det gäller att upprätthålla ovanliga eller arbetskrävande analyser som de andra nationella laboratorierna ofta inte utför. Vi kan för vissa smittämnen ta emot mikroorganismer som har isolerats från livsmedel av ett privat laboratorium för att

tillse att dessa typas och kan jämföras med prover från insjuknade personer i utbrottsutredningar. Förmågan till typning med sekvensering, som är en viktig del i en utbrottsutredning, håller också på att byggas upp vid Livsmedelsverket. Under året har Livsmedelsverket arbetat med att stärka sin förmåga till analys av vattenprover för sjukdomsframkallande mikroorganismer (virus, bakterier och parasiter), eftersom det är en identifierad nationell brist sedan Folkhälsomyndigheten lade ned sitt vattenlaboratorium. Förstärkningen har skett genom upplärning av personal och praktisk erfarenhet som erhållits genom analys av prover från vattenverk.

Totalförsvarets forskningsinstitut bedriver (fokus på matrisen vatten) omfattande forskningsverksamhet som bland annat syftar till att utveckla möjligheten till klassisk forensisk spårsäkning och generera information från DNA i komplexa prover. Inom området medverkar FOI också i ett antal 2:4 projekt, där ett exempel är delprojekt 2 inom ramen för det pågående projektet ”Förstärkning och totalförsvarsanpassning av beredskapsdiagnostik för att kunna verka under störda förhållanden och i samverkan mellan civila och militära aktörer under höjd beredskap 2019–2021”, och som leds av Livsmedelsverket. Inom ramen för delprojekt 2 har FOI utvärderat ett antal alternativa metoder i syfte att identifiera metoder som inte är beroende av kommersiella reagenser, och som därmed kan användas även i ett läge när ordinarie leveranser av material uteblir eller blir försenade. FOI identifierade en alternativ metod som bland annat användes i analyserna av covid-19.

Västra Götalandsregionen uppger att de lokala labben vid sjukhusen har i mycket stor skala växlat upp sin kapacitet under hanteringen av covid-19. Det gäller flera typer av tester och analyser av provtagningar i takt med den utvecklade hotbilden och omfattning av mutationer.

3.5.8 Gränskontroll av farliga ämnen

Livsmedelsverket uppger att området ”Gränskontroll av farliga ämnen” ingår i Livsmedelsverkets ordinarie verksamhet. Livsmedelsprover tas i myndighetens gränskontrollstationer och analyseras för B, C och RN enligt kontrollplan och/eller på förekommen anledning, till exempel larm i RASFF (rapid alert system for food and feed, ett EU-gemensamt system) eller för RN efter Fukushimaolyckan 2011.

Totalförsvarets forskningsinstitut samarbetar till exempel med Tullverket och har bland annat arbetat med detektion av RN i post och postflöden.

Tullverket uppger att det inom området tillkommit ny lagstiftning och befogenheter.

3.5.9 Experter och nyckelfunktioner

Livsmedelsverket meddelar att covid-19 har föranlett att expert- och nyckelpersoner/funktioner har identifierats. Inom kontinuitetsarbetet har medarbetare lärts upp för att ha redundans vid kritiska funktioner i den samhällsviktiga verksamheten. Gäller inte minst för den personal som måste utföra sitt arbete på plats.

Länsstyrelsen Norrbotten uppger att regelbundet arbete sker inom samverkan och experter/nyckelfunktioner i och med de regelbundna möten som hålls inom regional samordningsfunktion farliga ämnen. Bland annat har det hållits föredrag om gränsöverskridande avfallstransporter vid ett tillfälle.

Strålsäkerhetsmyndigheten bidrar till finansiering av universitetstjänster och utbildningar inom området strålskyddsberedskap för att säkerställa nationell kompetens och förmåga inom området. SSM upprätthåller även en nationell organisation för expertstöd, främst avseende strålningsmätningar.

Totalförsvarets forskningsinstitut uppger att inom den nationella strålskyddsberedskapen övas expert- och nyckelfunktioner regelbundet genom övningar.

3.6 Samverkan nationellt och internationellt

3.6.1 Samverkansområdet farliga ämnen, SOFÄ

Samverkansområde farliga ämnen (SOFÄ) har under 2020 hållit två ordinarie möten, ett möte för samordning av projektansökningar till anslag 2:4 Krisberedskap samt ett verksamhetsplaneringsmöte. Mötena har till exempel delat information om arbetet med den pågående coronapandemin och planerade åtgärder/nya uppgifter och regeringsuppdrag inom området CBRNE, hur CBRNE ska omhändertas i totalförsvaret samt EU/internationellt och nordiskt samarbete.

Deltagare från SOFÄ har även deltagit i ett av EU CBRN Security Advisory Groups möten under 2020. Mötet handlade om biosecurity.

3.6.2 CBRNE-dagarna

I november var det tänkt att den årliga konferensen ”CBRNE-dagarna” skulle gå av stapeln i Linköping. Detta event brukar locka över 200 deltagare och är ett samordnat arrangemang mellan MSB, FOI och FM. Tyvärr blev man tvungen att flytta fram eventet till 2021 på grund av den pågående pandemin.

3.6.3 EU action plan on CBRN

Under 2020 har det endast hållits ett CBRN Security Advisory Group möte pga. pandemin. Det skedde i oktober och var digitalt. Sveriges representanter var förutom koordinatör från MSB, även experter från FOI, Tullverket och Folkhälsomyndigheten. Mötet hade tema bioskydd (Biosecurity), och syftet var att utifrån erfarenheter från den pågående pandemin diskutera hur medlemsstaterna kan vara bättre förberedda på liknande händelser i framtiden, med eventuella antagonistiska orsaker.

Kommissionen samt Interpol delade sina erfarenheter och arbete under pandemin. Konsortiet European biosecurity framework informerade om sitt arbete och den verktygslåda de tagit fram åt EU, för att kunna användas av medlemsstater. När medlemsstaterna delade med sig av sina erfarenheter samt eventuella behov av åtgärder på EU nivå, vad de flesta överens om att man såg ett mervärde i att EU kan stödja med ”mjukare” åtgärder som till exempel vägledning och en bioskydd-plattform i första hand, samt att arbetet behöver vara tvärsektorielt. KOM avser att titta vidare på frågan och se vad de kan göra. KOM stängde inte helt dörren för att i framtiden eventuellt även se över om ”hårdare” åtgärder behövs på EU nivå, som t ex föreskrifter.

3.6.4 RescEU

Inom ramen för EU:s civilskyddsmekanism pågår ett arbete med att definiera CBRN-resurser som rescEU. Det är en strategisk reserv av resurser som kan användas när medlemsstaternas egen förmåga och de resurser som finns i civilskyddspoolen inte räcker till. I kölvattnet av covid-19 föreslog EU-kommissionen en revidering av civilskyddsmekanismen i juni 2020. Förhandlingarna slutfördes under 2021 och revideringen har bland annat resulterat i att utvecklingen av alla typer av resurser inom ramen för rescEU ska erhålla full EU-finansiering.

I januari 2021 togs beslut om en rättslig grund för en rescEU CBRN saneringsresurs. Diskussioner om tekniska detaljer kring implementeringen pågår för närvarande inom ramen för ett mötesformat med experter från medlemsländerna och EU-kommissionen. Sverige har anmält intresse för att ansöka om att få utveckla och hålla en rescEU CBRN saneringsresurs i beredskap. De nordiska länderna har under Finlands ledning tagit fram ”Nordic rescEU roadmap” för att skapa en överblick över vilka resurser och planer som finns kopplat till rescEU i de nordiska länderna. CBRN är en del i detta och en expertgrupp kopplat till CBRN har träffats regelbundet under hösten.

3.6.5 Östersjöregionen

MSB bidrar med resultat och samarbeten inom oljeskadeskydd till den årliga rapporteringen av EU:s strategi för Östersjöregionen.

CBRNE-strategin har utgjort ett övergripande ramverk och ingångsvärde för Nationell samverkansgrupp för oljeskadeskydd (NSO) och NSO:s aktörsgemensamma arbete med Sveriges strategi för oljeskadeskydd.

NSO har under 2020 reviderat den aktörsgemensamma rapporten ”[Riskbild för oljeolyckor till sjöss: en kunskapsöversikt för Östersjön, Västerhavet och de stora sjöarna](#)”, som är en del av Sveriges strategi för oljeskadeskydd. Under 2021 fortsätter NSO att uppdatera sin handlingsplan, som också är en del av strategin.

Polen avser att söka medel för en förstudie, för att undersöka om det går att utveckla TREFF konceptet och även innefatta ”societal security”. Förslaget är att förstudien ska ha ett pilotfall, och det kan utgöras av det tidigare CBRNE-konceptet. Förstudien beräknas starta under 2021 och MSB kommer att delta i arbetet.

Under 2020 har Litauen, i sin roll som ordförande för Östersjöstaternas råd, tagit initiativ till att genomföra en gemensam workshop med fokus på kärnkraftsäkerhet inom ramen för CBSS Civil Protection nätverk. Diskussioner under workshopen bidrog till att identifiera nya områden för ländernas samarbete.

3.6.6 Norden

Arbetet som initierades av de nordiska generaldirektörerna 2019 kopplat till en nordisk inventering av tillgängliga förstärkningsresurser fortsatte under 2020 och ska avslutas 2021. I alla länder har ett arbete bedrivits utifrån samma scenarier. I Sverige deltog FOI, FM (inkl. SkyddC), MSB, Polismyndigheten, Socialstyrelsen samt Tullverket i en workshop för att utifrån scenarierna kartlägga nuläget och det önskade läget av förstärkningsresurser ur ett nordiskt perspektiv. Resultatet blev att expertstöd (se 3.5.4), utbildningar, civil-militär samverkan samt hantering av händelser med energi-gas var områden att arbeta vidare med.

MSB har ansvarat för utvecklingen av nationella resurser för hanteringen av energi-gas. Sex moduler med förstärkningsmaterial är upphandlade och under 2021 kommer metoder och checklistor tas fram och utbildning/övning ske så att materialet kan sättas in operativt.

4 Information från aktörernas CBRNE-arbete

Sammanställningen i det här kapitlet utgör endast en delmängd av allt arbete som pågår inom CBRNE-området och bygger på den information som aktörerna har återkopplat i den enkät som MSB skickade ut i december 2020. Enkätens frågor innehöll frågor kring ny lagstiftning, pågående regeringsuppdrag och/eller projekt, men också hur aktörerna använder sig av CBRNE-strategin, hur olika arbeten kopplar till civilt försvar och totalförsvar samt hur den pågående pandemin har påverkat aktörernas arbete med CBRNE under det gångna året.

Ett av syftena med årsrapporten är att ge alla aktörer på både lokal, regional och nationell nivå möjlighet att få en överblick av hur det svenska arbetet inom CBRNE har utvecklats under året. Det gångna året har på många sätt varit annorlunda, mycket på grund av hur hanteringen av covid-19 i hög grad påverkat aktörernas verksamhet inom övriga CBRNE-området, vilket gjort att många har fått prioritera hanteringen av covid-19 framför annat planerat arbete. Nedan följer några av aktörernas redogörelse av det gångna årets arbete kopplat till CBRNE-området.

4.1 Lagstiftning som är ny eller reviderad

Folkhälsomyndigheten uppger att en rad lagar och förordningar har förändrats eller tillkommit som ett resultat av behov att hantera covid-19.

Folkhälsomyndighetens föreskrifter kring covid-19 finns här:

<https://www.folkhalsomyndigheten.se/smittskydd-beredskap/utbrott/aktuella-utbrott/covid-19/foreskrifter-och-allmanna-rad/>

- Föreskrifter och allmänna råd om att förhindra smitta av covid-19 på restauranger och caféer med mera (HSLF-FS 2020:9, senare upphävda genom HSLF-FS 2020:36).
- Föreskrifter om ändring i Folkhälsomyndighetens föreskrifter (HSLF-FS 2015:7) om anmälan av anmälningspliktig sjukdom i vissa fall (HSLF-FS 2020:10, HSLF-FS 2020:23 och HSLF-FS 2020:45).
- Föreskrifter om ändring i föreskrifterna och allmänna råden om allas ansvar att förhindra smitta av covid-19 med mera (HSLF-FS 2020:12 och ändringsförfattningarna HSLF-FS 2020:21, HSLF-FS 2020:31, HSLF-FS 2020:50 och HSLF-FS 2020:52).

- Föreskrifter om ändring i Folkhälsomyndighetens föreskrifter (FoHMFS 2014:4) om teknisk sprit (HSLF-FS 2020:15 och HSLF-FS 2020:16).
- Föreskrifter om ändring i Folkhälsomyndighetens föreskrifter (FoHMFS 2014:10) om alkoholhaltiga preparat (HSLF-FS 2020:30).
- Föreskrifter och allmänna råd om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen (HSLF-FS 2020:37 och HSLF-FS 2020:70).
- Föreskrifter om upphävande av Folkhälsomyndighetens föreskrifter och allmänna råd (HSLF-FS 2015:4) om smittspårning (HSLF-FS 2020:42).
- Folkhälsomyndighetens allmänna råd om anmälan av förändringar i en serveringsverksamhet (HSLF-FS 2020:76).

Folkhälsomyndighetens allmänna råd om servering av mat, lättdryck och folköl efter serveringstidens utgång (HSLF-FS 2020:79).

Livsmedelsverket uppger att tillämpningen av vissa lagar/föreskrifter har anpassats i smittskyddshänseende, med avseende på covid-19. Ett exempel är att revisionen av offentliga laboratorier (OFL) under år 2020–2021 kan ske digitalt.

MSB meddelar om ändringar i Lag (2003:778) om skydd mot olyckor påverkar arbetet med svenskt oljeskadeskydd och kärnenergiberedskapen.

Myndigheten har under 2020 publicerat reviderade och konsoliderade föreskrifter om transport av farligt gods på väg och i terräng (ADR-S) respektive om transport av farligt gods på järnväg (RID-S). Föreskrifterna träder i kraft den 1 januari 2021. Dessutom har myndigheten under 2020 utfärdat föreskrifter om vissa undantag för hantering och transport av farliga ämnen i samband med Försvarmaktens militära övningsverksamhet och övningar med gästande utländska militära förband. Till följd av coronapandemin har även myndighetens föreskrifter om säkerhetsrådgivare för transport av farligt gods ändrats i syfte att MSB ska kunna besluta om att förlänga vissa behörigheter i händelse av extraordinära händelser i samhället.

I juni 2020 publicerades handboken ”Hantering av explosiva varor, handbok till MSB:s föreskrifter MSBFS 2019:1” (MSB1466). Handboken innehåller tolkning och vägledning till bestämmelser i lag och förordning om brandfarliga och explosiva varor och i MSB:s föreskrifter om hantering av explosiva varor MSBFS 2019:1. Den riktar sig till verksamheter som hanterar explosiva varor och till tillstånds- och tillsynsmyndigheter.

MSB har under året beslutat om nya hanteringsföreskrifter för brandfarlig gas och brandfarliga aerosoler, MSBFS 2020:1, vilka trädde i kraft den 1 augusti.

Två nya handböcker ”Brandfarliga gaser och vätskor samt gasapparater i butiker” (MSB1538) och ”Hantering av brandfarlig gas för yrkesmässig hantering” (MSB1589) har publicerats under året.

Broschyren ”Gasol för hem och fritid och acetylen” (MSB1626) och infobladet ”Gasol i skolor” (MSB1627) har kompletterats och uppdaterats. Samtliga publikationer avser att underlätta och vägleda både verksamhetsutövare som använder brandfarlig gas och tillstånds- och tillsynsmyndigheternas arbete vid tillämpning av de nya gashanteringsföreskrifterna MSBFS 2020:1 men även av lagen (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor.

Polismyndigheten uppger att regeringen under år 2020 har föreslagit lagändringar med anledning av en ny EU-förordning om sprängämnesprekursorer. Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 februari 2021. För Polismyndigheten innebär denna förordning bland annat ett rapporteringskrav från ekonomiska aktörer angående misstänkta transaktioner, och försökt till transaktioner, med produkter som innehåller sprängämnesprekursorer.

Strålskyddsmyndigheten meddelar att regeringen den 14 maj 2020 meddelade om förändringar i förordning (2003:789) om skydd mot olyckor, vilket bland annat innebär att beredskapszonerna för kärntekniska anläggningar görs om. Förändringarna ska vara implementerade 1 juli 2022. Implementeringen av de förändrade beredskapszonerna innebär ett omfattande förändringsarbete. Ett antal projekt och delprojekt genomförs för att implementeringen av de förändrade beredskapszonerna ska kunna ske enligt utsatt tid och i enlighet med gällande bestämmelser i FSO. Projekten drivs av Länsstyrelsen i Halland, Kalmar och Uppsala, MSB samt SSM.

Totalförsvarets forskningsinstitut meddelar om en tillfällig regelförändring med anledning av vilka krav som ställs på skyddsutrustning (andningsskydd) för användning i vården av patienter med anledning av covid-19. Denna tillfälliga reglering sänkte kraven som måste uppfyllas för godkännande. Skyddsmask 90 blev godkänd att användas med anledning av covid-19.

Totalförsvarets skyddscentrum, SkyddC uppger att de är involverade i strålskyddslagstiftningen.

Tullverket uppger att myndigheten den 1 december 2020 fick nya befogenheter att utreda vissa brott. I smugglingslagen infördes två nya paragrafer om vapensmuggling och smuggling av explosiva varor. Dessutom omfattar smugglingslagen nu även vissa brott mot vapenlagen och lagen om brandfarliga och explosiva varor.

Ändringarna innebär nya och utökade möjligheter för Tullverket att kunna inleda förundersökning eller att använda tvångsmedel vid vissa vapenbrott och brott mot lagen om brandfarliga och explosiva varor. Straffsатserna för smugglingsbrotten ligger nu på samma nivå som för vapenbrott och brott mot lagen om brandfarliga och explosiva varor.

Västra Götalandsregionen meddelar om undantag från Arbetsmiljöverkets föreskrifter 3 paragraf AFS 2001:3 om att använda personlig utrustning för användning av skyddsmask 90 i ambulanssjukvården i Västra Götalandsregionen.

4.2 Pågående regeringsuppdrag

4.2.1 Centrala myndigheter

Folkhälsomyndigheten meddelar om en lång rad regeringsuppdrag kopplade till hanteringen av covid-19 omfattande bland annat, rörande nationell förmåga för testning för SARS-CoV-2, ökad förmåga till smittspårning, scenariorframtagning, planering inför utbrott, nationell plan för vaccination framtagning av råd och rekommendationer för att minska smittspridningen, information till allmänheten med flera.

Jordbruksverket ska se över och uppdatera befintliga beredskapsplaner med hänsyn till de resultat och analyser som redovisas i Strålsäkerhetsmyndighetens rapport (SSM 2017:27). Översyn av beredskapszoner vad gäller åtgärder kopplade till livsmedelsproduktion. I genomförande av uppdraget ska Jordbruksverket samråda med Livsmedelsverket och Strålsäkerhetsmyndigheten. Uppdraget ska redovisas till regeringen (Näringsdepartementet) senast den 1 mars 2021.

Livsmedelsverket har fått uppdrag att utreda nationell laboratorieförmåga för dricksvattenanalyser vid kris och höjd beredskap (N2020/01925/DL). Livsmedelsverket ska även se över och uppdatera befintliga beredskapsplaner med hänsyn till de resultat och analyser som redovisas i Strålsäkerhetsmyndighetens rapport (SSM 2017:27). Arbetet avser kärnteknikolycka (N2019/03236/DL).

MSB uppger att uppdraget att kraftsamla mot illegala sprängningar gavs till Polismyndigheten och fem andra myndigheter, däribland MSB, i slutet av 2019. Det är ett mycket brett uppdrag inom vilket MSB främst arbetar med områden som berör regelverken kring explosiva varor och sprängämnesprekursorer. Uppdraget går delvis in i MSB:s andra uppdrag på området (Ju2019/03980/PO).

I april 2020 lämnade MSB in den sista lägesbedömningen om sprängämnessäkerhet från den Nationella arbetsgruppen för sprängämnessäkerhet, NAG-ExpSec. I maj 2020 ersattes arbetsgruppen med ett Nationellt forum för sprängämnessäkerhet, NaF-ExpSec. Drygt tio myndigheter deltar i forumet som även ska samverka med berört näringsliv (Ju2020/01750/SSK).

MSB fick i maj 2020 uppdrag att göra en översyn av befintliga system för märkning av civila sprängmedel. Syftet med denna märkning är att kunna spåra sprängmedel som hamnat i orätta händer. Delrapportering av uppdraget skedde i slutet av oktober 2020 (Ju2020/01751/SSK).

MSB har fått till uppdrag att kartlägga och analysera kommunernas arbete med tillståndsprövning och tillsyn av hantering av explosiva varor. Syftet med uppdraget är att ta fram åtgärder som utvecklar kommunernas arbete och leder till fler och effektivare kontroller av de explosiva varor som är mest eftertraktade vid kriminella verksamheter, sprängmedel, tändämnen samt sprängkapslar. Uppdraget slutrapporterades i december 2020 (Ju2020/01749/SSK).

Polismyndigheten har uppdrag att redovisa samhällets förmåga att hantera explosiva varor och den illegala användningen av dessa. Polismyndigheten har tillsammans med Säkerhetspolisen, MSB, Tullverket, Försvarmakten och FOI i uppdrag att gemensamt öka samhällets förmåga att hantera explosiva varor samt förebygga och förhindra den illegala införseln och användningen av dessa. Uppdraget ska redovisas senast den 30 november 2021.

Polismyndigheten ska årligen tillsammans med Försvarmakten och MSB lämna en lägesbedömning avseende sprängämnessäkerhet.

Dessutom ska Polismyndigheten redovisa för följande uppdrag, där CBRNE-området är en del i myndighetens beredskapsplanering där arbetet med civilt försvar ingår. Uppdragen är ”Preciserad inriktning för arbetet med civilt försvar” och ”Planeringsanvisningar för det civila försvaret”.

Strålsäkerhetsmyndigheten har uppdrag att upphandla, distribuera och lagerhålla jodtabletter inom ramen för kärnenergiberedskapen (M2020/00729/Ke). Regeringen har uppdragit åt SSM att upphandla och lagerhålla jodtabletter i beredskapssyfte. Tabletter ska kunna distribueras inom beredskapszonerna vid kärnkraftverken i Forsmark, Ringhals och Simpevarp. SSM ska även tillsammans med MSB bistå Länsstyrelserna i Halland, Kalmar och Uppsala län vid utskick av jodtabletter.

Totalförsvarets forskningsinstitut fick som uppgift i 2020 års regleringsbrev att inkomma med en femårig inriktning för CBRNE-forskningen. Denna inriktning omfattar anslaget från försvarsdepartementet och områdena C, B, R, N, E. Denna inriktning lämnades till Regeringskansliet den 30 september 2020 efter samverkan med Försvarmakten. FOI kan konstatera att det finns en stor efterfrågan på CBRN-forskning, och att i synnerhet explosivämnen och kärnvapenfrågor är prioriterade, men även forskning för en operativ CBRNE-förmåga.

Dessutom kvarstår det årliga uppdraget att inkomma med inriktning av stöd rörande CBRN avseende nedrustnings- och ickespridningsfrågor 2021, i samband med budgetunderlaget för 2021.

Tullverket har ett uppdrag att kraftsamla för att öka samhällets samlade förmåga att hantera explosiva varor och den illegala användningen av dessa (inkom 2019). Tullverket har medverkat i uppdraget att inrätta ett nationellt forum för sprängämnessäkerhet, NAF-ExpSec.

4.2.2 Länsstyrelser

Länsstyrelsen Uppsala uppger att samtliga länsstyrelser har fått följande uppdrag under 2020 och in i 2021. Listan täcker både avslutade och pågående uppdrag.

Länsstyrelsernas pågående regeringsuppdrag med anledning av coronapandemin:

- Uppdrag att inkomma med löpande samlade lägesbilder med anledning av covid-19 (19 mars 2020 och tills vidare)
- Uppdrag att bistå Socialstyrelsen i arbetet med att samordna tillgången till skyddsutrustning och annat sjukvårdsmaterial till följd av spridningen av covid-19 (3 april 2020 och tills vidare)
- Uppdrag att bistå regionerna i att säkerställa flöden för storskalig testning för covid-19 (4 juni 2020–31 december 2021)
- Uppdrag att följa efterlevnaden av rekommendationer, råd och riktlinjer som utfärdats för att minska smittspridning av det virus som orsakar sjukdomen covid-19 (14 oktober 2020–1 juni 2021)
- Länsstyrelsen ska ge länets kommuner stöd, råd och vägledning vid tillsyn enligt Lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen (lagen gäller 1 juli 2020–31 maj 2021)
- Uppdrag att gemensamt samordna, stärka och utveckla kommunikationsinsatserna riktade till allmänheten (6 november 2020 – redovisning strategi 9 december 2020, slutredovisning 1 september 2021)
- Uppdrag att ta fram förslag på insatser vid olika smittspridningsscenarier av det virus som orsakar sjukdomen covid-19 (26 november 2020–31 december 2021)
- Uppdrag att bistå regionerna i att genomföra vaccination mot covid-19 (8 december 2020–31 december 2021)

Länsstyrelsernas avslutade regeringsuppdrag med anledning av coronapandemin:

- Uppdrag att ta fram en plan för eventuella nya utbrott av covid-19 (2 juli–1 september)
- Uppdrag att följa hur väl Folkhälsomyndighetens rekommendationer för inrikesresor och sommaraktiviteter efterlevs i länet (11 juni–15 oktober)
- Uppdrag att sprida information och goda exempel på åtgärder vid en identifierad bristfällig efterlevnad av rekommendationer, riktlinjer och råd vid inrikesresor och sommaraktiviteter (30 juli–15 oktober)
- Uppdrag om lägesbilder och åtgärder i kommunerna för att förebygga social problematik och utsatthet (11 juni–30 oktober)

Länsstyrelsen Gotland har ett uppdrag om totalförsvar tillsammans med Försvarsmakten på Gotland, i ett utvecklingsprojekt. Det handlar bland annat om samverkan vid höjd beredskap och kan komma att tangera CBRNE området.

Länsstyrelsen Halland har fått uppdrag som innebär att genomföra förändringar i krisberedskapsplaneringen utifrån de förändrade beredskapszonerna och genomföra förhandsutdelning av jodtabletter som ska genomföras 2021.

Länsstyrelsen Uppsala har fått uppdrag inom området kärnenergi-beredskap.

4.3 Övriga pågående projekt eller andra arbeten inom CBRNE-området

4.3.1 Centrala myndigheter

4.3.1.1 Folkhälsomyndigheten

Folkhälsomyndigheten meddelar att myndigheten har tvingats nedprioritera en rad projekt och verksamheter till fördel för hanteringen av covid-19. Flertalet 2:4-projekt och EU-projekt med CBRN-fokus har antingen i sin helhet skjutits upp eller nedprioriterats i omfattning. För myndighetens del är arbetet med covid-19 starkt kopplat till Folkhälsomyndighetens CBRN-förmåga, där nya rutiner, nya samverkansgrupper, ny laboratorieförmåga med mera har utvecklats, och som har bäring på framtida planering inför pandemier och samhällets förmåga att hantera pandemier.

Även om utvecklingsprojekten är kraftigt nedprioriterade, ansvarar myndigheten för följande 2:4-projekt och EU-projekt inom området:

- Stärka kommunernas förmåga att hantera objektburen smitta (2:4)
- EU Joint Action SHARP (EU samt medfinansiering 2:4)
- Pandemiövning (2:4)
- Sektorsövergripande kurs för hantering av biorisker (2:4)
- Vidareutveckling av nationell beredskap för vård och transport av högsmittsamma patienter (2:4)
- EU Joint action om förmåga att hantera antagonistisk användning av B och C (EU samt medfinansiering 2:4)
- Projektering av alternativ laboratorieplats för ökad nationell förmåga och robusthet vid kris och höjd beredskap

Den 2:4-projekt som är kopplade mot uppbyggnad av totalförsvaret, dvs. ”Projektering för alternativ laboratorieplats för ökad nationell förmåga och robusthet vid kriser och höjd beredskap” och ”IFÖ2020” har också behövt nedprioriteras under året.

Folkhälsomyndigheten har även under 2020 begärt stöd från Försvarsmakten (i enlighet med stödförordningen) för att kunna genomföra befolkningsundersökningar avseende covid-19. Stödet begärdes i mars och

kvarstår än. Försvarsmaktens stöd har varit nödvändigt för genomförandet av de undersökningar som genomförts och samarbetet myndigheterna emellan har varit väldigt framgångsrikt och även gett goda underlag till totalförsvarsplaneringen. Totalt har mer än 500 medarbetare från Försvarsmakten vid något tillfälle under 2020 deltagit i en insats, vilken omfattas av stödet från Försvarsmakten. En rapport kring samarbetet förväntas slutföras under våren 2021.

Då landet befinner sig i hanteringsstadiet avseende pandemin har fullständiga utvärderingar av beredskapen inför, och hanteringen av, covid-19 inte genomförts. Resultatet från de utvärderingar som kommer utgör en god grund för identifiering av styrkor och svagheter/brister i samhällets förmåga att hantera ett globalt utbrott av ett smittsamt ämne.

4.3.1.2 Jordbruksverket

Jordbruksverket har på grund av covid-19, flera utbrott av epizootisjukdomar på djur, samt regeringsuppdrag haft fokus mest på krishantering. Utöver detta uppger Jordbruksverket att de utvecklingsprojekt som skulle ägt rum inom B-samverkan har blivit bortprioriterade och framskjutna tills efter pandemin och myndigheten har inte heller använt CBRNE-strategin i någon större utsträckning under det gångna året. Vid B-samverkanskonferensen i november 2019 hade Jordbruksverket valt ut två områden där utvecklingsprojekt skulle startat upp i februari 2020, men så blev inte fallet. Jordbruksverket deltog dock vid samverkanskonferensen om CBRNE i Näringslivets hus under januari 2020, och höll då ett föredrag om B-samverkan.

Följande projekt ansvarar Jordbruksverket för:

Jordbruksverket leder ett myndighetsgemensamt 2:4-projekt ”Uppbyggnad av myndighetsgemensam förmåga att möta hybridhot och gråzonsproblematik i den agrara sektorn och livsmedelskedjan” och som pågår 2019–2021. I projektet ingår förutom Jordbruksverket, även Livsmedelsverket, SVA och FOI. Projektet syftar till att bland annat höja och bibehålla kunskapsnivån för antagonistiskt betingade hot mot den agrara sektorn och livsmedelskedjan. Arbetet med projektet har påverkats av pågående pandemi.

Jordbruksverket leder även projektet ”Förmågehöjning inom Jordbruksverkets regionala samhällsviktiga verksamhet” och som ska avslutas under 2021. I projektet deltar vissa utpekade länsstyrelser och syftet är att bidra till en ökad robusthet och säkerställa att Distriktsveterinärerna får utökad kompetens, genom utbildning och genom att kartlägga de behov verksamheten har för på ett bättre sätt kunna hantera olika typer av samhällsstörningar inom Jordbruksverkets sektorsansvar.

4.3.1.3 Livsmedelsverket

Livsmedelsverket har fått prioritera ner vissa projekt, del på grund av intern arbetsbelastning och omprioritering, men också på grund av att andra myndigheter inte maktat med att göra sina delar. Inom C har Proficiency Testning nedprioriteras för en del metoder som Livsmedelsverket inte är ackrediterade för. Den offentliga kontrollen av livsmedel är också påverkad, men det får inte så stora effekter på CBRNE arbetet.

Livsmedelsverket har påbörjat arbetet med att definiera en miniminivå för den samhällsviktiga verksamheten, inklusive laboratorieverksamheten för farliga ämnen. Livsmedelsverket arbetar också långsiktigt med totalförvarsplaneringen och CBRNE-förmågan utgör en viktig del av den.

Livsmedelsverket har deltagit i planering av *TFÖ övningsaktivitet 3 händelse Norr*, där ett av de moment som skulle övas omfattade CBRNE-händelse. Livsmedelsverket planerade för genomförande av utbildning av personal från Försvarsmakten och Hemvärnet inom vattenprovtagning, motspel på plats under själva övningen för att kunna ge expertstöd, samt utveckling av momentet för att omfatta logistik av prov för analys vid myndighetslaboratorium hos FOI och Livsmedelsverket. Övningen är på grund av covid-19 uppskjuten, men planeringen är genomförd och kan förhoppningsvis realiseras under 2023 enligt senaste besked från Försvarsmakten.

När det gäller arbetet kopplat till den aktörsgemensamma CBRNE-strategin har Livsmedelsverket tagit stöd i den i samband med ansökningar för anslag 2:4 Krisberedskap.

Övriga projekt och arbeten som pågår:

B- och C-området

Livsmedelsverket leder ett myndighetsgemensamt 2:4-projekt ”Nationellt expert- och analysstöd för förutsättningslös identifiering av hälsofaror i vatten vid kris och höjd beredskap” och som pågår 2019–2021³.

B-området

Livsmedelsverket leder 2:4-projektet ”Förstärkning och totalförvarsanpassning av beredskapsdiagnostik för att kunna verka under störda förhållanden och i samverkan mellan civila och militära aktörer vid höjd beredskap och krig” som har beviljats medel för 2019–2021. I projektet deltar även Folkhälsomyndigheten, FOI, SVA, Polismyndigheten samt Försvarsmakten genom Försvarsmedicincentrum, Marinen, Preventivmedicinsk grupp samt Totalförsvarets skyddscentrum. Projektet bygger på behov som identifierades i förstudie och övningar som genomfördes 2017–2018 (rapporter finns på MSBs hemsida: MSB1271-juni 2019 och MSB1272-juni 2019).

Det nu pågående projektet arbetar med att bemöta dessa behov. I arbetet ingår bland annat:

---

³ Se även 3.4.5 Det kända okända.

- Utveckling av operativ analyskedja när Försvarsmakten behöver stöd från civila myndigheter
- Provtagningsförmåga för B-ämnen vid Försvarsmaktens enheter
- Säkrande av kritisk analysförmåga genom utveckling av robust och störningstålig metodik
- Utveckling av strategier och alternativa analysmetoder för reagensförsörjning under störda förhållanden
- Funktionsövning av säker kommunikation mellan civila och militära aktörer

Livsmedelsverket arbetar med att etablera en egen förmåga till sekvensering av B-ämnen. Genom att sekvensera smittämnen kan de karaktäriseras och vi får ”fingeravtryck” för dem. Sådana ”fingeravtryck” kan sedan jämföras mellan smittämnen som har isolerats från olika livsmedel, vatten, sjuka patienter eller livsmedelskedjans djur. Sekvensering är ett kraftfullt verktyg när det gäller att smittspåra i livsmedelskedjan och kunna både förstå och förebygga smitta, samt hindra pågående smittspridning till exempel genom återkallande av livsmedel.

Utveckling av Livsmedelsverkets förmåga till vattenanalyser, genom upplärning av personal för provhantering och analys av B-ämnen (virus, bakterier och parasiter) i komplexa vattenprov.

Deltagande i One Health European Joint Programme (OHEJP) där deltagare från EU samarbetar inom områdena livsmedelssäkerhet, zoonoser (sjukdomar som drabbar både människor och djur) och antibiotikaresistens. Fokus ligger på B-ämnen. I OHEJP deltar livsmedelssäkerhetsmyndigheter, veterinärmyndigheter och folkhälsomyndigheter.

De projekt där Livsmedelsverket ingår är:

- OHEJP CARE: Cross-sectoral framework for quality assurance resources for countries in the European union
- OHEJP ListAdapt: Adaptive traits of *Listeria monocytogenes* to its diverse ecological niches (Avslutades 2020)
- OHEJP Paradise: Parasite Detection, Isolation and Evaluation
- OHEJP Harmony-CAP: One Health Harmonisation of Protocols for the Detection of Foodborne Pathogens and AMR Determinants (AMR står för antimicrobial resistance, det vill säga antibiotikaresistens)
- EJP-Cohesive och EJP-Toxosources

C-området

Livsmedelsverket utvecklar redundans för befintliga metoder inom C-området genom upplärning av personal för samhällsviktig verksamhet. Vidare har Livsmedelsverket upprätthållit och utvecklat förmågan till att analysera C-ämnen i

framför allt dricksvatten men även för vissa typer livsmedel. Livsmedelsverket är också en partner i C-nätverket tillsammans med SVA, NFC, RMV, FOI och Läkemedelsverket. Under år 2020 har C-nätverket anordnat ett proficiency test med ett okänt dricksvattenprov till vilket även universitet och privata aktörer inbjöds. Dessa lärande proficiency test syftar till att höja den nationella förmågan med avseende på detektion av C-ämnen.

Inom C-området deltar Livsmedelsverket bland annat i följande projekt som arbetar med kemiska ämnen som vid hälsofara kan ge akuta/allvarliga förlopp:

- Stiftelsen för Strategisk Forskning. Forskarutbyte med Uppsala universitet: Bekämpning av klimatförändringar i svensk skaldjursproduktion genom screening av emergenta toxiner och förbättringar av analysmetoder. Dnr 2020/00191.
- Formas. Tillväxt av mögel med förekommande mykotoxinrisker i nya växtbaserat livsmedel som leds av Sveriges Lantbruksuniversitet.
- EuroBiotox. European programme for the establishment of validated procedures for the detection and identification of biological toxins.

RN-området

Livsmedelsverket leder ett myndighetsgemensamt 2:4-projekt ”Livsmedelsverket bidrar till utvecklad inriktning för den svenska beredskapen för radiologiska och nukleära olyckor” där bland annat handboken ”Produktion och hantering av Livsmedel vid nedfall av radioaktiva ämnen” uppdaterats och reviderats med avseende på ny kunskap som inhämtats från olyckan i Fukushima, Japan.

4.3.1.4 Myndigheten för samhällsskydd och beredskap

MSB uppger att myndighetens arbete med oljeskadeskydd har påverkats relativt lindrigt under det gångna året. Den mesta verksamheten har kunnat ställas om och genomföras digitalt. Planerade möten och konferenser har genomförts digitalt och alla MSB:s leveranser har under året hållit sin tidplan. Även HELCOMs årliga BALEX övning kunde genomföras av Estland, där svenska Kustbevakningen deltog med ett fartyg. Men övningen genomfördes utan strandövning, observatörsprogram eller utländska utvärderare. MSB ingick i utvärderingen men kunde inte medverka på grund av reserestriktioner.

Alla EU-möten och internationella möten har ersatts av digitala. Vissa möten avseende CBRN har inte kunnat genomföras då det inte varit möjligt att mötas i säkra rum.

I den rådande situationen har MSB tillsammans med andra länder arbetat fram tillfälliga lättnader, s.k. multilaterala avtal, från reglerna för farligt gods. Lättnader har införts för utbildning och examination av förare och säkerhetsrådgivare samt för kontroll av gasflaskor, tankar och fordon.

MSB har också tillsammans med Folkhälsomyndigheten arbetat fram information om hur patientprover som misstänks innehålla viruset ska förpackas och transporteras enligt gällande regler för transport av farligt gods. Vidare har myndigheterna tagit fram information vad som gäller för smittförande avfall som uppkommit i samband med hantering av patient. I arbetet med informationen om smittförande avfall har även Socialstyrelsen varit inblandad.

Ett projekt kopplat till hemtillverkade sprängämnen har genomförts.

MSB har lanserat en mobilapp för farliga ämnen som beslutsstöd att använda vid olyckor.

MSB har också initierat en förstudie som syftar till att beskriva och analysera det arbete som gjorts kopplat till de mål och prioriterade områden som finns i den aktörsgemensamma CBRNE-strategin. Förstudien ger också förslag på hur strategin framgent ytterligare kan utvecklas och förbättras.

4.3.1.5 Polismyndigheten

Polismyndigheten uppger att myndighetens arbete inleddes i slutet av januari 2020 när risken för smittspridning i landet fortfarande bedömdes vara liten. Det initiala arbetet leddes av Nationella operativa avdelningen (Noa) och var framför allt inriktat på att följa läget avseende smittspridningen, samt hur Folkhälsomyndighetens rekommendationer kunde implementeras i myndigheten. Åtgärder som genomfördes var bland annat att ta fram tillförlitliga nyheter och utveckla rutiner samt arbetsstöd.

Polismyndigheten hade redan innan coronapandemin byggt upp en intern struktur, med bland annat CBRNE-sakkunniga med goda kunskaper inom området, vilket medförde att konsekvenserna av pandemin kunde omhändertas på ett både kunskapsmässigt som skyndsamt sätt. Den 13 mars fattades ett beslut om en nationell särskild händelse, där många av CBRNE-sakkunniga ingick som expertstöd i de olika staberna.

Tidigt i coronapandemin etablerades även ett nytt myndighetsöverskridande forum (CBRNE-nätverket) med Tullen, Ekobrottsmyndigheten och Kustbevakningen, forumet leddes av Polismyndigheten. Forumet har fungerat mycket bra under coronapandemin bland annat vad avser samordningen av gemensamma utbildningar och rutiner. Uppfattningen har varit att CBRNE-området har varit prioriterat i myndigheten och därför har exempelvis utbildning och utveckling fortgått.

Det pågår interna utvecklingsprojekt där chefen för operativa enheten vid Noa har beslutat om en inriktning för Polismyndighetens CBRNE-förmåga. Denna förmåga ska delas in i tre nivåer: grundförmåga, förstärkt förmåga och avancerad förmåga, samt omfatta teoretisk kunskap, praktisk erfarenhet samt utrustning. För att kunna göra ett arbete inom respektive del har tre arbetsgrupper etablerats: Framtagande av Styrdokument; Utrustning samt Utbildning. I samtliga

arbetsgrupper ingår representanter från polisregioner och avdelningar. CBRNE-området är en del i Polismyndighetens beredskapsplanering, och därför är de utvecklingsprojekt som nämns ovan en del i uppbyggnaden av totalförsvarsarbetet i myndigheten.

I år har Polismyndigheten inte använt den aktörsgemensamma CBRNE-strategin som ett inriktningsdokument, utan försökt avsluta de projekt som påbörjades under 2018–19, där ”krav på en operativ CBRNE-förmåga” var ett prioriterat område.

Parallellt med Polismyndighetens interna arbete med utveckling av CBRNE-förmåga, så deltog även myndigheten med flera representanter i MSB:s projekt ”Utvecklad nationell förmåga vid CBRNE-händelser”.

Polismyndigheten stöttar även MSB i arbetet med EU CBRN Security Advisory Group och rescEU, genom att svara på remisser och implementera inriktningar från EU inom myndigheten.

4.3.1.6 Socialstyrelsen

På grund av utbrottet av covid-19 har Socialstyrelsen inte arbetat med frågorna under 2020 med undantag för remissvar till Strålsäkerhetsmyndigheten.

4.3.1.7 Strålsäkerhetsmyndigheten

Strålskyddsmyndigheten anger att inspektionsverksamheten har påverkats i hög grad. Många inspektioner har ställts in och vissa har genomförts på distans, vilket inte fullt ut kan ersätta inspektioner på plats. Omfattningen av såväl nationell som internationell samverkan har minskat, då många möten ställts in. I viss omfattning har dessa ersatts med digitala möten. Detta gäller både nationella och internationella möten. Även övningsverksamheten har minskat. På kort sikt bedöms detta inte ha en negativ inverkan på krishanteringsförmågan, men om övningar även under 2021 behöver ställas in så bedöms detta kunna påverka krishanteringsförmågan negativt. Inställda övningar har dock frigjort tid till internt utvecklingsarbete på SSM, vilket bidragit till att stärka krisberedskapen ur andra aspekter. Exempelvis har mer resurser kunnat avsättas för stöd till länsstyrelserna i arbetet med implementering av nya beredskapszoner. Leveranser av viss mätutrustning har försenats på grund av pandemin. Det pågår även allmänt arbete för utveckling av totalförsvaret i enlighet med planeringsförutsättningar.

Följande projekt och utvecklingsarbeten pågår:

- Strålskyddskonsekvenser av kärnvapenexplosioner (kopplat till uppbyggnaden av totalförsvaret)
- Projekt för anskaffning av nya detektorer för att stärka SSM:s förmåga att stötta Polismyndigheten (genomförs med stöd från Fonden för inre säkerhet)

- Anskaffning av mobila dosratsinstrument till länsstyrelser i kärnkraftslänen
- Projekt för implementering av nya beredskapszoner kring kärnkraftverken
  - Inomhusvistelse och jodtabletter (projektledare Länsstyrelsen i Uppsala län)
  - Utrymning (projektledare Länsstyrelsen i Hallands län)
  - Utrymning på grund av markbeläggning (projektledare Länsstyrelsen i Kalmar län)
  - Fastställande av beredskapszoner och planeringszoner (projektledare Länsstyrelsen i Kalmar län)
  - Översyn av larmnivåer vid kärnkraftverken (projektledare SSM)
- Utveckling av nya föreskrifter för personalstrålskydd vid radiologiska nödsituationer
- Nationell mätstrategi för kärnkraftsolyckor

SSM har publicerat rapporten ”Strålskyddsåtgärder vid radiologiska nödsituationer - Planeringsunderlag för händelser där platsen är okänd på förhand” (SSM2020:15). Rapporten riktar sig till organisationer som ansvarar för hantering av radiologiska nödsituationer i samband med händelser i beredskapskategori 4, det vill säga verksamheter med joniserande strålning som inte bedrivs på en bestämd plats eller antagonistiska eller oavsiktliga handlingar med strålkällor. Rapporten förklarar principer och begrepp som används inom strålskydd vid radiologiska nödsituationer och hur de kan användas vid beredskapsplanering. Doskriterier och åtgärdsnivåer för strålskyddsåtgärder som kan behövas för att skydda allmänheten beskrivs, liksom praktiska råd om strålskyddsåtgärder för arbetstagare. Rapporten är framtagen i samverkan med MSB och Socialstyrelsen.

SSM har publicerat rapporten ”Extrautdelning och intag av jodtabletter för allmänheten i samband med en svensk kärnkraftsolycka”. SSM redovisar i rapporten beräkningar av de sköldkörteldoser som barn och vuxna kan erhålla genom att andas in radioaktiv jod i samband med en svensk kärnkraftsolycka. Baserat på resultaten föreslås vilken beredskapsplanering som är motiverad för extrautdelning och intag av jodtabletter.

CBRNE-strategin används inte som underlag vid exempelvis verksamhetsplanering. Indirekt arbetar myndigheten enligt strategin, men arbetet styrs i huvudsak av regeringens instruktion till myndigheten, regleringsbrev, särskilda regeringsuppdrag, samt lagar och förordningar inom strålskydd och kärnteknik. Inriktningen för utvecklingsarbete inom strålskyddsområdet utgår huvudsakligen från internationella krav och rekommendationer från EU och IAEA. Inom området ”Civilt försvar” följer SSM regeringens och de av Försvarsmakten och MSB framtagna planeringsanvisningarna.

4.3.1.8 Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI)

FOI har gjort omfattande testning av andningsskydd (över 100 olika modeller) och munskydd med anledning av covid-19. Testkapacitet har byggts upp för att kunna utvärdera skyddsförmågan hos den enklare typ av andningsskydd som i dagsläget används brett i samhället, bland annat inom vården. Denna verksamhet kompletterar den testkapacitet för utvärdering av mer avancerade andningsskydd som FOI har lång erfarenhet av. Sammantaget har denna test- och utvärderingsfokusering inneburit att viss annan planerad CBRNE-verksamhet inom främst fysiskt skydd skjutits på framtiden.

FOI har analyserat patientprover från Region Västerbotten och har också hjälpt regionen att utvärdera olika testpinnar. FOI har även gjort handsprit, i liten utsträckning, men när behovet var som störst. Dessutom har FOI undersökt alternativa reagenser för patientprov. Verksamheten har inneburit att både verksamhet inom anslagsforskningen och en del utvecklingsprojekt skjutits upp eller omprioriterats. Påverkan beror inte enbart på att verksamhet relaterad till covid-19 fått prioriteras, utan också på materielbrist och svårigheter att träffas fysiskt.

Avdelningarna CBRN skydd och säkerhet, samt Vapen, skydd och säkerhet har i sina projektportföljer ett stort antal forskningsprojekt och utvecklingsprojekt som alla är relaterade till CBRNE-området. Här ges några exempel med fokus på tillämpade projekt.

I samband med regeringsuppdraget avseende en femårig inriktning för CBRNE-forskningen diskuterades flera av de prioriterade områdena (Katastrofmedicin, Operativ CBRNE-förmåga och Analys av mikroorganismer). Strategin används även i uppdragsdialoger med civila myndigheter.

FOI är huvudsökande för 2:4 projektet ”CBRN förmåga för skydd och övervakning av dricksvatten i fortifikationer” och medsökande för projekten ”Nationellt expert- och analysstöd för förutsättningslös identifiering av hälsofaror i vatten vid kris och höjd beredskap”, ”Forum beredskap diagnostik” och ”Ökad nationell förmåga att tidigt upptäcka smittämnen med avvikande genetiskt mönster vid utbrott i livsmedelskedjan”.

FOI har också på uppdrag av MSB genomfört utbildning av Avancerad Indikering baserat på 2:4-projektet ”Enhetlig metodik & utbildning”.

Generellt sett så syftar nästan alla forskningsprojekt och uppdragsprojekt inom avdelningarna CBRN skydd och säkerhet samt Vapen, skydd och verkan till att stärka den nationella förmågan att hantera CBRNE-händelser i kris och under höjd beredskap. Nedan följer några konkreta exempel.

Under 2020 bedrevs två studier åt MSB med syftet att ta fram planeringsunderlag för räddningstjänst under höjd beredskap. En studie syftade till att förstärka förmågan att planera inför antagonistiska C-händelser, och en till att förstärka förmågan att planera inför RN-händelser. Det pågår också ett projekt som syftar till att förbättra de modeller MSB har för att hantera olika CBRNE-scenarion.

Arbeten pågår med att stödja FM och FMV i kravställning av ny CBRN-skyddsutrustning, samt utvärdering av befintlig och potentiell ny materiel. Dessutom har FOI löpande uppdrag åt till exempel till exempel MSB, FortV och PTS att agera expertstöd och genomföra tester och utvärderingar när det gäller frågor som rör CBRN-skyddade anläggningar.

4.3.1.9 Totalförsvarets skyddscentrum, SkyddC

Totalförsvarets skyddscentrum, SkyddC uppger att omprioriteringar har genomförts, bland annat gällande CBRNE-dagarna som fick ställas in under 2020.

Mycket omfattande verksamhet vid två av Försvarets enheter (SkyddC o SWEDEC) har bedrivits under 2020.

När det gäller uppbyggnaden av totalförsvaret bygger hela verksamheten i Försvarets makten på en stark tyngdpunkt mot militärt försvar.

Försvarets makten har under 2020 har färdigställt fyra handböcker inom CBRNE-området:

- Handbok CBRN Stabstjänst (H CBRN STAB 2021),
- Handbok CBRN Indikering (H CBRN IND 2021)
- Handbok CBRN Sanering (H CBRN SAN 2021)
- Handbok CBRN Grunder (H CBRN GRUNDER 2021)

Ett nytt bombdatacenter startades under våren 2020 där bland annat FM, Polismyndigheten och Säkerhetspolisen (Säpo) medverkar i syfte att skapa en nationell lägesbild och att bedriva ett förebyggande arbete. I arbetet ingår också en riskbedömande framåtsyftande del.

4.3.2.0 Tullverket

Tullverket menar att pandemin har både gjort att CBRNE-arbetet har prioriterats otroligt högt, men enbart de delar som går under smittskydd och skyddsutrustning. I princip allting annat har fått stå tillbaka under hela året. Pandemin har gett B-delen en skjuts framåt i både kompetens och uppstyning som utan pandemin tagit längre tid att genomföra. Projekt eller arbeten inom andra områden har fått stå tillbaka helt eller delvis.

CBRNE-funktionen har varit en central del i arbetet kring coronapandemin som etablerats på myndigheten. En aktörsgemensam expertgrupp där representanter från Tullverket, Polismyndigheten, Ekobrottsmyndigheten och Kustbevakningen ingår, har skapats för att hantera och samordna brottsbekämpande myndigheters arbete med smittskydd och skyddsutrustning med goda resultat.

Ett projekt som var tänkt att genomföras är att öka CBRNE-förmågans kapacitet, men på grund av pandemin har detta arbete försenats med minst ett år.

4.3.2 Länsstyrelser⁴

Länsstyrelsen Dalarna har haft en aktiverad krisledningsstab sedan 28 januari där handläggare som arbetar med CBRNE-frågor ingår. Därför har planerade möten med länets aktörer ställts in.

Ett utvecklingsprojekt som länsstyrelsen genomför är ett arbete med gemensam inriktning för personsanering för blåljusmyndigheter.

För övrigt genomförde länsstyrelsen inom länets regionala samordningsfunktion för CBRNE en träff med länets gruvbolag i januari 2020 för att öka kunskapen om risker kopplade till framför allt C och B händelser vid gruvdriften. Funktionen har återupptagit träffar med länets blåljusmyndigheter där en träff genomfördes i december 2020 och nästa träff är planerad till april 2021.

När det gäller CBRNE-strategin har länsstyrelsen använt den som underlag för verksamhetsplan 2018–2020 för regional samordningsfunktion för CBRNE i Dalarna. Många aktiviteter i planen har dock blivit inställda, bland annat på grund av inträffade händelser som exempelvis skogsbränder och den pågående pandemin.

Länsstyrelsen Gotland meddelar att arbetet med covid-19 har påverkats genom att länsstyrelsen har lagt mindre tid på annat planerat arbete.

Länsstyrelsen Halland meddelar att arbetet med covid-19 har lett till att flera regionala utbildningar har ställts in, bland annat ”Samverkan vid CBRNE-händelser”. Utbildningen är planerad igen i oktober 2021.

Ett utvecklingsprojekt som länsstyrelsen driver tillsammans med övriga kärnkraftslän är ett projekt för att implementera de nya beredskapszonerna. De uppger dock att de inte bedriver något pågående projekt eller arbete kopplat till uppbyggnaden av totalförsvaret, men att det däremot finns positiva effekter med implementeringen av de nya beredskapszonerna då kommunerna i det arbetet planlägger för utrymning och inkvartering. Denna plan skulle kunna ligga till grund för vidare planering för utrymning och inkvartering vid annan kris eller höjd beredskap och krig.

Länsstyrelsen har inte aktivt tagit ställning till inriktningen i CBRNE-strategin och riktat arbetet enligt den under 2020. En del av arbetet går ändå i linje med strategin, till exempel utbildningen ”Samverkan vid CBRNE-händelser” bidrar till målet ”4 f) Aktörer som kan komma att uppträda gemensamt vid en CBRNE-händelse ska så långt som möjligt ha liknande utbildning.”

Länsstyrelsen Jämtland meddelar att arbetet inom CBRNE-området har under 2020 fått stå tillbaka med anledning av hanteringen av pandemin. Länsstyrelsen

---

⁴ 15 av totalt 21 länsstyrelser har svarat på MSB:s enkät.

har bland annat varit tvungen att ställa in RSF-möten och skjuta fram arbete kopplat till kärnteknisk olycka.

Länsstyrelsen Norrbotten uppger pandemin har påverkat arbetet kraftigt. Stora delar av ordinarie arbete har prioriterats om/bort till följd av arbetet kring hanteringen av covid-19. Även planerade CBRNE-aktiviteter som planerades under totalförsvarsövningen 2020 ställdes in på grund av rådande omständigheter. Delar av övningen kommer att genomföras vid senare tillfälle (övning Vilde). Möten/planering har genomförts digitalt.

För övrigt bedriver länsstyrelsen Samverkan CBRNE i Norrbotten (inom ramen för länsstyrelsens 4-åriga projekt inom 2:4 anslaget). Länsstyrelsen har också under året påbörjat en översyn av planverket kring hantering av kärnteknisk olycka.

Länsstyrelsen använder samverkansgruppen ”Regional samordningsfunktion farliga ämnen” som underlag vid planering av CBRNE-aktiviteter i länet.

Länsstyrelsen Skåne har inte kunnat medverka inom det nationella oljeskadeskyddsarbetet.

Länsstyrelsen Stockholm har arbetat i stab under hela året på grund av pandemin och stor del av övrigt arbete med CBRNE-frågor har därför nedprioriterats. Länsstyrelsen har uppdaterat sin pandemiplan. Flera inplanerade RSF-möten har blivit inställda på grund av hög arbetsbelastning, både hos länsstyrelsen och medverkande aktörer.

Länsstyrelsen uppger att strategin genomsyrar länsstyrelsens arbete med CBRNE-frågor. Länsstyrelsen håller på att revidera ”planen för räddningstjänst och sanering vid en kärnteknisk händelse” och implementera de nya beredskaps- och planeringszonerna och strategin ger ett bra stöd för detta arbete. Det ger också en tydlig bild på vad som ska prioriteras och satsas extra på. Länsstyrelsen har också använt strategin för att motivera hur viktigt det är med en RSF-funktion för att få god samverkan mellan regionala och kommunala aktörer.

Länsstyrelsen Södermanland meddelar att pandemin har inneburit att de flesta av enhetens medarbetare tvingats till andra arbetsuppgifter, vilket gjort att flera olika saker har fått stå tillbaka, exempelvis strategiskt arbete och då även rörande CBRNE. Under 2020 har inget inplanerat CBRNE-arbete specifikt genomförts. Länsstyrelsen uppger även att länsstyrelsens tidigare tydliga uppdrag enligt LSO om att stödja kommunal räddningstjänst inte längre finns, vilket även hade en direkt koppling mot CBRNE-arbetet. Samverkansarbetet mellan MSB och Länsstyrelsen Södermanland behöver tydliggöras avseende detta stöd.

Länsstyrelsen uppger att forumet för CBRNE-frågor förvaltas regionalt inom det som kallas räddningstjänstnätverket, men på grund av pandemin har möten uteblivit under året. Länsstyrelsen har förmedlat information från centrala myndigheter i nätverket rörande CBRNE.

Länsstyrelsen Uppsala har sedan våren 2020 haft en stab i gång avseende hanteringen av pandemin.

Inget av de nuvarande 2:4-projekten har inriktning på CBRNE. Det stora utvecklingsprojektet inom RN-området är inom kärnenergiberedskap, där förändrade beredskapszoner ska vara implementerade fullt ut 1 juli 2022.

Länsstyrelsen har deltagit i det omfattande arbetet med RN-inriktningen som främst arbetade under 2019 men som publicerade sina process- och förmågebeskrivningar under 2020. I arbetet deltog ett stort antal nationella myndigheter men även länsstyrelserna i Hallands och Uppsala län.

Länsstyrelsen deltog i ett RSF-möte (regional samordningsfunktion) i december 2020 med medverkan från militärregionen, räddningstjänster, polismyndigheten region mitt, Region Uppsala samt länsstyrelsen Uppsala. På mötet diskuterades tidigare arbetsformer för CBRNE-samverkan och det konstaterades att detta har blivit ett eftersatt område i länet vad gäller samverkan mellan blåljusmyndigheter. Inom respektive organisation finns dock ett CBRNE-arbete som pågår. En satsning ska göras på att återta den samverkan som funnits tidigare, med start 2021.

Länsstyrelsen Värmland har genomfört ett 2:4 projekt för regional utveckling av CBRNE-arbetet. Projektet syftar till att skapa en gemensam utbildningsgrund för inblandade aktörer (främst blåljusaktörer). Detta har bland annat lett fram till en regional CBRNE-plan och att länsstyrelsen har utbildat ett antal instruktörer som utbildat ca 500 poliser, brandmän och sjukvårdpersonal. Inom ramen för arbetet har också regionala seminarier ägt rum. Länsstyrelsen uppger även att omprioriteringar har gjorts och deltagande aktörer har haft fullt upp med pandemiarbete, detta har inneburit att CBRNE-arbetet har nedprioriterats. Dock har tidigare arbete gjort att läget är fortsatt gott då tidigare år gett en god grund att stå på i detta arbete.

Länsstyrelsen uppger också att de använder CBRNE-strategin som grund för det arbete som skett inom ramen för utveckling av CBRNE-arbetet i länet.

Länsstyrelsen Västerbotten uppger att då året präglats av pandemihantering, har inte strategin används särskilt mycket. Målen i strategin och prioriterade områden är ett av ingångsvärderna när verksamhetsplanering genomförs inom vår RSF-funktion och har varit så sedan strategin kom. Aktiviteterna inom RSF-funktionen har inte påverkats i någon större grad av pandemin.

Under 2020 har förutsättningar för att genomföra trafikräkningar av farligt gods digitalt utretts, men beslutet är att dessa trafikräkningar fortsatt kommer genomföras manuellt.

MSBs utbildningar kopplat till kärnenergiberedskap genomfördes i Umeå i februari och mars, och sedan var målet att starta upp utvecklingsarbetet. Länsstyrelsen har genomfört en workshop tillsammans med de sex länen i Nordsam, SSM och MSB men en stor del av fortsatt utvecklingsarbete har skjutits upp till 2021 på grund av pandemin.

Under hösten 2020 genomfördes en räddningschefsträff för Västerbotten och Norrbotten där MSB föreläste om räddningstjänst under höjd beredskap.

Länsstyrelsen Västerbotten har deltagit i förstudien för att revidera strategin under 2021.

Länsstyrelsen Västernorrland uppger att arbetet med CBRNE och i synnerhet den regionala samordningen har varit eftersatt under de senaste åren och det har ingen direkt koppling till covid-19, även om covid-19 självklart inte förbättrat utsikterna och möjligheten att prioritera CBRNE-arbetet. Länsstyrelsen bedriver 2:4-projekt i form av samordning av RSF:er inom ramen för Nordsam.

Länsstyrelsen använder CBRNE-strategin som grund för det sammanhållna arbetet som sker inom ramen för RSF/CBRNE.

Länsstyrelsen Västmanland uppger en överlag stor påverkan då resurser för att hantera det planerade arbetet inom samhällsskydd och beredskap har tagits i anspråk av stabsarbete med mera. Länsstyrelsen har under året uppdaterat länets risk- och sårbarhetsanalys med två nya riskområden inom CBRNE; Kärnteknisk olycka med eventuellt radioaktivt utsläpp samt Stora olyckor (inkl. industriolyckor, olycka med farligt gods eller farliga ämnen och oljeutsläpp). Länsstyrelsen uppger även att övningen Nedfall som genomfördes i februari 2020 fokuserade just på kärnteknisk olycka.

Länsstyrelsens planerade återstart av CBRNE-nätverk i Västmanland i början av december 2020 sköts upp med kort varsel med anledning av skärpningen av restriktioner med påföljande interna riktlinjer för länsstyrelsen.

Länsstyrelsen Västra Götaland har påbörjat ett arbete med att starta upp en oljeresurspool i länet med personal från kommuner, räddningstjänster och andra berörda aktörer för att stärka förmågan att hantera ett oljeutsläpp. Ett arbete har också startats upp med att kartlägga resurser inom länet med avseende på strålningsmätning i händelse av en kärnteknisk olycka. Länsstyrelsen meddelar också covid-19 har påverkat arbetet i och med att fler av länsstyrelsens medarbetare som arbetar med CBRNE har ingått i stabsarbetet med covid-19. Vissa utbildningar har blivit uppskjutna och andra möten träffar har genomförts på distans.

Länsstyrelsen har inom ramen av ett 2:4-projekt utbildat ett antal personer per år vid länets räddningstjänster, ambulanssjukvård och polisverksamhet i gemensamma utbildningar för samverkan vid händelser med CBRNE. Normalt utbildar länsstyrelsen ca 400 personer men på grund av covid-19 har länsstyrelsen fått ställa om och utbildat delar på distans, samt även fått ställa in en utbildning, vilket innebär att under 2020 har det utbildats ca 200 personer. Det är två olika utbildningar: en för ”första anlända person” på plats och den andra för ”första anlända ledningspersonal”. Utvärderingarna från utbildningar är mycket positiva.

Det ordnas också nätverksträffar med berörda aktörer 2–3 gånger per år med inriktning på utveckling, erfarenhetsutbyte, nyheter inom CBRNE området etc. Även dessa har genomförts på distans.

Länsstyrelsen Östergötland har genomfört en anpassning av organisation, planverk och förmåga till de nya beredskapszonerna vid en kärnteknisk olycka. Länsstyrelsen uppger även att arbetet med länsstyrelsens beredskap vid en kärnteknisk olycka har påverkats av covid-19. Det gäller revidering av planverk, utse och utbilda saneringsledare samt arbete utifrån ny lag kring beredskapszoner. Länsstyrelsen uppger att de arbetar i samverkan med länets räddningstjänster om arbetet med räddningstjänst under höjd beredskap. Bland annat om indikering och röjning av oexploderad ammunition (OXA), indikering kemiska ämnen och strålning (CBRN), skydda insatspersonal mot CBRN, sanering (CBRN), skydda befolkning mot kemiska ämnen och strålning (CRN).

4.3.3 Regioner⁵

Västra Götalandsregionen uppger att fysiska utbildningar och övningar har succesivt ställts in och ersatts med till del med digitala alternativ. Det operativa arbetet med covid-19 har påskyndat och utvecklat B-området genom anpassning till aktuell hotbild och kunskapsläge. Där nya riskbedömningar har genomförts på lokal och regional nivå baserat på tillgängliga materialresurser och omvärldsbevakning gällande skyddsutrustning som riktlinjer och rutiner. Regionen uppger att det pågår arbete i följande projekt/utvecklingsarbeten:

- Personlig skyddsutrustning civil och militär, covid-19.
- Instruktörsutbildning tillpassningstester andningsskydd.
- Beredskapsplanering CBRNE.
- Arbete med behandlingsriktlinjer för C.
- Instruktörsutbildning R/N, MSB.
- Krisberedskap och strålskydd i nukleära och radiologiska nödsituationer, SSM. Lunds- och Göteborgs Universitet.
- E- området har Polismyndigheten bistått och dela utbildningsunderlag i syfte att öka medvetenheten och främja samverkan vid denna typ av händelser.

Västra Götalandsregionen använder CBRNE-strategin i regional planering, utveckling och övning i CBRNE-arbetet för förvaltningarna inom ambulanssjukvården och hälsosjukvården.

---

⁵ Orsaken till varför enbart arbetet från en region ingår i rapporten, beror på att Västra Götalandsregionen har en representant med i SOFÄ.

Myndigheten för
samhällsskydd
och beredskap